

Білет 20. Пытанне 1. Генацыд насельніцтва Беларусі ў гады Вялікай айчыннай вайны: план "Ост", германскі "новы парадак", карныя аперацыі на акупаванай тэрыторыі Беларусі.

1. Новы парадак і план Ост

Германскі акупацыйны рэжым на акупаваных тэрыторыях увасабляў у сабе антычалавечую і антыгуманную сутнасць. Ідэалагі нацысцкай дзяржавы лічылі, што славяне, яўрэі і іншыя народы з'яўляюцца "ніжэйшымі", "нявартымі" чалавечага жыцця і павінны быць або знішчаны, або служыць нямецкай расе. Нацысты разглядалі тэрыторыю СССР як спосаб пашырэння "жыццёвай прасторы" для нямецкай расы. Лёс мясцовага насельніцтва іх не хваляваў.

Стаўленне акупантаў да беларусаў было вызначанае ў плане «Ост». Ім прадугледжвалася знішчыць 75% беларускага насельніцтва з займаемай тэрыторыі, а астатнія 25% падлягалі анямечванню і ператварэнню ў рабоў для "нямецкіх спадароў". Цыган і габрэяў, якія жылі ў Беларусі, чакала поўнае знішчэнне.

На тэрыторыі Беларусі нямецкія захопнікі ўводзілі сістэму **«новага парадку»**, якая прадугледжвае ваенна-паліцэйскія, палітычныя, эканамічныя і ідэалагічныя мерапрыемствы, накіраваныя на ўсталяванне і падтрыманне акупацыйнага рэжыму. Новы парадак быў накіраваны на ліквідацыю савецкага ладу, прыгнёт і знішчэнне цывільнага насельніцтва.

Нямецкія акупанты спальвалі і рабавалі гарады і вёскі. Вывозілі прамысловае абсталяванне, сыравіну, лес, жывёлу, культурна-гістарычныя каштоўнасці. Ацалелыя заводы і фабрыкі перадаваліся немцам, а зямля - нямецкім памешчыкам і каланістам. Людзі працавалі на заводах і фабрыках па 12-14 гадзін. Адмова ад працы азначала альбо смерць, альбо адпраўленне ў канцлагер.

Сялян абкладалі непасільнымі падаткамі і зборамі, спагнанне якіх суправаджалася карнымі мерамі. Савецкіх людзей, асабліва моладзь, гвалтоўна вывозілі на катаржныя працы ў Нямеччыну. За час акупацыі з Беларусі на прымусовыя работы ў Германію і захопленыя ёю краіны было вывезена амаль 385 тыс. чалавек, у тым ліку больш за 24 тыс. дзяцей. У Нямеччыне іх звалі оstarбайтэрамі - усходнімі працоўнымі, пазбавіўшы іх не толькі імя, але і нацыянальнасці. Па няпоўных звестках у Беларусь вярнулася толькі 160 тыс. чалавек.

Для ажыццяўлення палітыкі нацысцкага рэжыму на тэрыторыі Беларусі будучь стварацца акупацыйны адміністрацыйны апарат, які непасрэдна выконваў план ост. Тэрыторыя Беларусі будзе ўваходзіць у склад Рэйхскамісарыятаў "Остланд" і "Украіна". Большасць беларускіх зямель будучь з'яўляцца састаўной часткай Генеральнай акругі "Беларусь". Кіравалі гэтымі адміністрацыйнымі адзінкамі нямецкія афіцэры, гатовыя на ўсё дзеля выканання пастаўленых задач.

2. Палітыка генацыду

У адносінах да мясцовага насельніцтва нацысты праводзілі палітыку генацыду. Генацыд - поўнае або частковае знішчэнне груп насельніцтва па расавай, нацыянальнай, этнічнай, палітычнай або рэлігійнай прыкмеце. Знішчалі за прыналежнасць да камуністаў, асоб яўрэйскай нацыянальнасці, найменшае непадпарадкаванне акупацыйнаму рэжыму.

Адной з праяваў генацыду сталася палітыка масавага знішчэння асобаў габрэйскай нацыянальнасці. На тэрыторыі Беларусі масава ствараліся гета - месцы пражывання і знішчэння яўрэйскага насельніцтва. На тэрыторыі Беларусі дзейнічала больш за 110 гета. Найбуйнейшыя гета размяшчаліся ў Мінску, Брэсце, Баранавічах, Гродне, Гомелі, Віцебску. Толькі ў адным мінскім гета будзе знішчана больш за 100 тысяч яўрэяў.

Жыццё ў гета - гэта пастаянныя рабаванні і пагромы, здзекі, цяжкая фізічная праца. Пры гэтым з нямецкіх салдат і афіцэраў была знята любая адказнасць за забойства яўрэя. Габрэі былі абавязаны насіць на вопратцы спецыяльны знак у выглядзе шасціканцовай зоркі. На тэрыторыі Беларусі прынялі смерць не толькі яўрэі, якія жывуць у СССР. У Беларусь масава для ліквідацыі дастаўлялі габрэяў з усіх куткоў Еўропы. Для абазначэння масавага знішчэння нацыстамі яўрэйскага насельніцтва Еўропы ў перыяд Другой сусветнай вайны выкарыстоўваецца тэрмін «Халакост».

Цэлы шэраг беларусаў атрымалі пасля вайны статус "Праведнікаў свету". Праведнікі свету - гэта людзі не яўрэйскага паходжання, якія рызыкуючы сваім жыццём - ратавалі і дапамагалі яўрэяў. Гераічнасць і мужнасць гэтых людзей з'яўляецца прыкладам сапраўднай чалавечнасці і гуманізму. У Рэспубліцы Беларусь налічваецца больш за 800 праведнікаў свету.

На тэрыторыі Беларусі дзейнічала больш за 260 лагераў смерці, дзе нацысты масава нішчылі мясцовае насельніцтва. Адзін з такіх лагераў — Трасцянец, які па колькасці знішчаных (206 500 чалавек) знаходзіцца на сумным чацвёртым месцы пасля Асвенцыма (Аўшвіца), Майданека і Трэблінкі. Людзей расстрэльвалі каля загадка выкапаных рвоў, а іх целы закопвалі і ўтрамбоўвалі гусенічным трактарам. На месцы нацысцкага лагера смерці Трасцянец створаны мемарыяльны комплекс.

Жыхароў Беларусі таксама масава вывозілі і ў іншыя лагеры смерці, размешчаныя на тэрыторыі Еўропы: Заксенхаўзен, Бухенвальд, Сабібор, Маўтхаўзен і інш.

Для нацыстаў не засталася нічога чалавечага. На тэрыторыі Беларусі дзейнічалі дзіцячыя лагеры смерці. У іх дзіцячую кроў выкарыстоўвалі для пералівання салдатам нацысцкай арміі. Многія дзеці ў выніку гэтых дзеянняў не выжылі, загінулі. Адным з самых вядомых дзіцячых лагераў смерці з'яўляецца лагер у Чырвоным Беразе (Жлобінскі раён). Тут акупантамі быў створаны зборны пункт для дзяцей ва ўзросце ад 8 да 14 гадоў, якіх адпраўлялі ў Нямеччыну ў якасці донараў. У Чырвоным Беразе загінула некалькі тысяч дзяцей. Усяго на тэрыторыі ў канцлагерах было забіта толькі па афіцыйных звестках больш за 35 тысяч дзяцей.

Акупанты таксама праводзілі масавыя карныя экспедыцыі і аперацыі, накіраваныя на застрашванне і знішчэнне мірнага насельніцтва. За час

акупацыі пад выглядам барацьбы супраць партызан акупанты правялі ў Беларусі больш за 140 карных экспедыцый. Пасля іх цэлыя раёны ператвараліся ў "зоны пустыні". 22 сакавіка 1943 г. былі спалены жыўцом усе жыхары, 149 чалавек, у тым ліку 75 дзяцей, вёскі Хатынь пад Лагойскам.

14 студзеня 1944 г. нямецкі карны атрад знішчыў вёску Ала (Светлагорскі раён). У вёсцы было знішчана 1758 мірных жыхароў, у тым ліку 950 дзяцей. Трагічны лёс Хатыні і Алы падзялілі 628 вёсак, 186 з якіх так і не былі адноўлены пасля вайны. Хатынь і Ала з'яўляюцца сімваламі трагедыі беларускага народа ў гады вайны.

Многія нацысцкія злачынцы, якія былі адказныя за ажыццяўленне палітыкі генацыду - пасля вайны будуць злоўлены і асуджаныя, у тым ліку і прыгавораны да вышэйшых мер пакарання. Задача сёлетніх пакаленняў памятаць тыя трагічныя гады гісторыі нашай зямлі і ніколі не дапусціць паўтарэння падобнага.